

Piezīmes un atsaucis Natura 2000 teritorijas līmeņa aizsardzības mērķa (CO) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods:	1954
Suga:	<i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i>
Natura 2000 teritorijas kods:	LV0514800
Natura 2000 teritorijas nosaukums:	Plieņciema kāpa
Eksperts(i):	Linda Uzule
Darbs pabeigts:	31.03.2024.
Vispārējās piezīmes:	<p>Smiltāja nelķe ir nereti sastopama suga Baltijas jūras un Rīgas jūras līča rietumu piekrastē. Smiltāja nelķei ir divas pasugas – tipiskā pasuga <i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i> un Prūsijas smiltāja nelķe <i>D. arenarius ssp. borussicus</i>. <i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>arenarius</i> lielākoties sastopama Kurzēm, tās piejūras reģionos. Savukārt <i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>borussicus</i> – galvenokārt aug iekšzemes reģionos – sašos priežu mežos un iekšzemes kāpu apvidos (Gavrilova 1999, Priedītis 2014). Tipiskā pasuga Eiropas mērogā ir reta – sastopama tikai jūras piekrastē Baltijas valstīs un Zviedrijā. Otra pasuga aug tālāk no jūras iekšzemē, tomēr novērots, ka nereti piekrastē abas pasugas aug kopā, un, kā atklājās 2023. gada izpētes laikā, kas tika īstenota projekta “Smiltāja nelķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā”, arī piekrastes teritorijās, kas ir uz austrumiem no Rīgas, konstatēta tikai otra pasuga <i>subsp. borussicus</i>. (Latvijas Dabas..., 2023).</p> <p>Raksturīgākie tipiskās smiltāja nelķes pasugas biotopi ir sausi priežu meži, pelēkās kāpas un smiltāju pļavas (Gavrilova 1999). Pelēkajās kāpās suga vairāk sastopama vietās ar zemu augāju, kur ir salīdzinoši mazs lakstaugu, sīkkrūmu un sūnu segums (Laime 2010). Vietām plašas smiltāja nelķes audzes veidojas kāpu un smiltāju zālājos (Stola 2012).</p> <p>Sugu apdraud ekosistēmu degradācija un pārveidošana, paplašinoties apbūves, tūrisma un rekreācijas teritorijām, pieaugot sporta un atpūtas aktivitātēm, invazīvo sugu ietekmei, un dabiskās sukcesijas rezultātā notiekot pārmaiņām augāja struktūrā un sugu sastāvā. (Laime, 2023).</p>

Lauks	Paskaidrojums
CV_USE	2337

Lauks	Paskaidrojums
	<p>Aprēķinos izmantoti dati no 2023.g. sugas uzskaites, kas veikta projekta “Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā” (Latvijas Dabas., 2023) ietvaros. Uzskaiti veikusi S. Elksne. 2023.g. sugas uzskaitē populācijas minimālais vērtējums ir 4457 indivīdi, bet maksimālais – 4902 indivīdi, bet izpētē konstatēts, ka aptuveni 50% no populācijas veido otra pasuga – Prūsijas smiltāja neļķe (Latvijas Dabas., 2023), tādēļ tipiskās pasugas populācijas gala vērtējums pieņemts kā 50% no konstatētās smiltāja neļķes populācijas. Līdz ar to tipiskās smiltāja neļķes pasugas populācijas minimālais vērtējums ir 2229 indivīdi, bet maksimālais – 2451 indivīds. Rēķināts vidējais ģeometriskais (<i>Excel</i> funkcija GEOMEAN) no 2023. gada minimālās un maksimālās tipiskās smiltāja neļķes pasugas populācijas uzskaites datiem.</p> <p>Suga DL “Plieņciema kāpa” teritorijā inventarizēta 2008., 2015., 2016., 2021. un 2023. gadā. 2008. gadā monitoringu veica I. Rove. Populācijas vērtējums bija 12 indivīdi. 2015. gadā monitoringu veica E. Biseniece. Populācijas minimālais vērtējums bija 582 indivīdi, bet maksimālais – 611 indivīdi (Latvijas Dabas., 2021). 2016. gadā DL “Plieņciema kāpa” teritorijā norisinājies Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes veiktais projekts “Datu iegūšana un apkopošana par jūras piekrastes biotopiem raksturīgo īpaši aizsargājamo augu sugu atradnēm”, kura ietvaros veikts smiltāja neļķes monitorings. Kopumā konstatēts, ka DL “Plieņciema kāpa” teritorijā pelēko kāpu biotopā sastopami 582 - 611 smiltāja neļķes eksemplāri aptuveni 24 ha lielā platībā (Vides konsultāciju., 2021). Savukārt 2021. gadā dabas liegumam “Plieņciema kāpa” izstrādāts dabas aizsardzības plāns. Dabas aizsardzības plānā populācijas minimālais lielums novērtēts ar 1200 indivīdiem, bet maksimālais ar 1600 indivīdiem (Vides Konsultāciju., 2021).</p> <p>Atšķirības konstatētajā smiltāja neļķes populācijas lielumā (ar katru uzskaites reizi arvien lielāks eksemplāru skaits) visticamāk skaidrojamas ar metodikas izmaiņām (Latvijas Dabas., 2023).</p>
Unit_CV	<p>Indivīdi</p> <p>Pamatojoties uz “Augu monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās un ārpus tām”, vaskulāro augu populācijas lielumu novērtē indivīdos (Baroniņa, 2014; DAP, 2017; DAP, 2022).</p>
Habitat	Annex I vairāki
Annex I	<p>2130* un 2180</p> <p>Smiltāja neļķe DL “Plieņciema kāpa” teritorijā sastopama divos ES nozīmes aizsargājamajos biotopos – 2130* <i>Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas</i> un 2180 <i>Mežainas piejūras kāpas</i>.</p>
Annex I_area_USE	<p>1,90 ha</p> <p>Smiltāja neļķei piemērotā biotopu platība noteikta projekta “Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā” ietvaros (Elksne, 2023; Latvijas Dabas., 2023). Sugai piemēroto biotopu izplatība DL “Plieņciema kāpa” teritorijā redzama 1. pielikuma 1. attēlā.</p>
Other_area_USE	Na
OK_DEN	<p>Smiltāja neļķes populācijas blīvumi (blīvuma mērvienība – indivīdi/ha) Natura 2000 teritorijās redzami zemāk esošajā tabulā. Ar zaļo krāsu tabulā</p>

Lauks	Paskaidrojums																																							
	attēlots eksperta noteiktais optimālais blīvums, bet ar oranžo krāsu attēlota konkrētā Natura 2000 teritorija. <table><tr><th>N2000 vieta</th><th>CV_DEN, ind./ha</th><th>Blīvums</th></tr><tr><td>Užava</td><td>3071.65</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Pāvilostas pelēkā kāpa</td><td>2582.13</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Plieņciema kāpa</td><td>1230.19</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Ziemupe</td><td>1196.31</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Ģipka</td><td>1160.00</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Engures ezers</td><td>461.66</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Ķemeru nacionālais parks</td><td>397.18</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Slīteres nacionālais parks</td><td>315.63</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Ovīši</td><td>194.40</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Būšnieku ezera krasts</td><td>61.11</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Ragakāpa</td><td>41.50</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Ances purvi un meži</td><td>4.11</td><td>Zems</td></tr></table>	N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums	Užava	3071.65	Augsts	Pāvilostas pelēkā kāpa	2582.13	Augsts	Plieņciema kāpa	1230.19	Augsts	Ziemupe	1196.31	Augsts	Ģipka	1160.00	Augsts	Engures ezers	461.66	Optimāls	Ķemeru nacionālais parks	397.18	Optimāls	Slīteres nacionālais parks	315.63	Optimāls	Ovīši	194.40	Zems	Būšnieku ezera krasts	61.11	Zems	Ragakāpa	41.50	Zems	Ances purvi un meži	4.11	Zems
N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums																																						
Užava	3071.65	Augsts																																						
Pāvilostas pelēkā kāpa	2582.13	Augsts																																						
Plieņciema kāpa	1230.19	Augsts																																						
Ziemupe	1196.31	Augsts																																						
Ģipka	1160.00	Augsts																																						
Engures ezers	461.66	Optimāls																																						
Ķemeru nacionālais parks	397.18	Optimāls																																						
Slīteres nacionālais parks	315.63	Optimāls																																						
Ovīši	194.40	Zems																																						
Būšnieku ezera krasts	61.11	Zems																																						
Ragakāpa	41.50	Zems																																						
Ances purvi un meži	4.11	Zems																																						
OPT_DEN	Optimālais blīvums izvēlēts, balstoties uz eksperta viedokli, salīdzinot sugas blīvumus visās Natura 2000 teritorijās, kur suga sastopama. Par optimālo blīvumu izraudzīts Slīteres nacionālā parka blīvums – 315,63 indivīdi/ha (zemākais no optimālajiem blīvumiem). DL “Plieņciema kāpa” blīvums ir viens no augstākajiem starp visām N2000 teritorijām.																																							
OK_NEW	Nē.																																							
AREA_NEW	0																																							
OK_INT	Nē. Jautājumu par indivīdu translokāciju izskata tikai gadījumos, kad Biotopu direktīvas 17. Panta ziņojumā sugas aizsardzības stāvoklis novērtēts kā U2.																																							
IND_INT	0																																							
Papildus nosacījumi	Dabas lieguma teritorijā, tai skaitā, smiltāja neļķei piemērotos biotopos, novērojama vidēji augsta antropogēnā ietekme, jo teritorija ir plaši apmeklēta, novērotas intensīvas izbradāšanas pazīmes (Latvijas Dabas..., 2023). Visvairāk apdraudētas ir smiltāja neļķes atradnes Vabu un Katrīnas laukuma teritorijā, kur notiek samērā intensīva cilvēku pārvietošanās, izveidojušās plašas deflācijas ieplakas, kas pakļautas jūras vēja iedarbībai (Vides Konsultāciju..., 2021). Lai ierobežotu un novirzītu apmeklētāju plūsmu, 2023. gadā veikta laipu un taku izbūve. Tāpat teritorijā monitoringa uzskaites laikā novērota invazīvās sugas - krokainās rozes <i>Rosa rugosa</i> klātbūtne pelēkajās kāpās. Papildus citi apsaimniekošanas pasākumi nav nepieciešami, jo 2023. gadā veikti dabas lieguma dabas aizsardzības plānā paredzētie biotopu apsaimniekošanas pasākumi, kas vienlaicīgi nodrošina labākus apstākļus arī smiltāja neļķei, piemēram, priežu apauguma izciršana pelēkajās kāpās, invazīvo sugu ierobežošana pelēkajās kāpās (Latvijas Dabas..., 2023).																																							
Cits lauks																																								

Izmantotā literatūra

Baroniņa, V. 2014. Dabas aizsardzības pārvalde, 2017 un 2022. Augu monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās un ārpus tām. 20 lpp. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/media/13936/download>

Dabas aizsardzības pārvaldes Augu monitoringa rīks.

Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols”.

- Elksne, S. 2023. Natura 2000 teritorijas – dabas liegums “Plieņciema kāpa” vaskulāro augu sugu, sūnu un ķērpju monitoringa anketa. Smiltāja neļķe. Npublicēts materiāls.
- Gavrilova, G. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora: Neļķu dzimta (Caryophyllaceae). Latvijas Universitāte, Rīga, 104 lpp.
- Laime, B. 2010. Latvijas kāpu un pludmaļu fitosocioloģiskais raksturojums Baltijas jūras reģiona kontekstā. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 122 lpp.
- Laime, B. 2023. *Dianthus arenarius* L. datu lapa. LIFE projekts LIFE FOR SPECIES „Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne”. Npublicēts materiāls. 3 lpp.
- Latvijas Dabas fonds. 2023. Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā. Rīga, 116 lpp.
- Priedītis N., 2014. Latvijas augi. Rīga, Gandrs, 888 lpp.
- Stola, A. 2012. Smiltāja neļķes *Dianthus arenarius* L. subsp. *arenarius* populācijas vitalitātes ietekmējošo faktoru novērtējums. Maģistra darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 48 lpp.
- Vides Konsultāciju birojs. 2021. Dabas lieguma “Plieņciema kāpa” dabas aizsardzības plāns 2022. – 2034. gadam. Rīga, 163 lpp.

1.attēls. Smiltāja neļķei piemēroto ES aizsargājamo biotopu 2130 Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas un 2180 Mežainas piejūras kāpas izplatība DL “Plienciema kāpa” teritorijā. Pamatkarte: LVM GEO. Kartogrāfisko materiālu sagatavoja E. Mortuļevs*